

BIZALOM

Havonta kétszer megjelenő szemle,

a világ folyásáról és az ember alkotásairól.

18. szám.

VIII. évfolyam.

1937. Szeptember 15.

Itt van az ősz, itt van újra.

Itt van az ősz, itt van újra,
S szép, mint mindig én nekem.
Tudja Isten, hogy mi okból
Szeretem? de szeretem.

Kiülök a dombtetőre,
Innen nézek szerteszét,
S hallgatom a fák lehulló
Levelének lágy nesztét.

Mosolyogva néz a földre,
A szelíd nap sugara,
Mint elalvó gyermekére,
Néz a szerető anyja.

És valóban ősszel a föld
Csak elalszik nem hal meg,
Szemből is látszik, hogy csak
Álmos ő, de nem beteg.

Levetette szép ruháit,
Csendesen levetkezett,
Majd felöltözik, ha virrad
Reggele, a kikelet.

Aluggyál hát, szép Természet,
Csak aluggyál reggelig,
S álmodj olyakat, a mikben
Legnagyobb kedved telik.

Én ujjam hegyével halkan
Lantomat megpenditem,
Altató dalod gyanánt zeng
Méla csendes énekem.

Petőfi Sándor.

A mi fájásaink.

Honvágy.

„Mondd pajtás: voltaképen ki után van neked honvágyad? Hisz nincs neked már senkid se „oda-kint,” mint ahogy nekem sincs...”

„Amiképen legtöbbünknek nincs.. Az emberek megtagadtak minket, mert mi is megtagadtuk őket...”

„Tudom, hogy nincs e földön emberi lény aki szeretettel várna rám — de a természet nem olyan kegyetlen, mint az emberek. A falu után vágyódom, hol gyermekeveimet éltem.”

„Öregapád vén diófája után...”

„Leveleinek illatát halálos órámban is érezni fogja lelkem. Minden legyet és férget messzeűzött... Lombsátra mennyei bölcső volt felettem.”

„Néhány éve odahaza voltam. Nyoma sincs már a mi diófánkknak. Megvénhedett és kivágták...”

„Az őszi kikiricsek és a vad krizantémumok ilyenkor nyíltak a réten. A szeptemberi ég ezüstösen erősödött közékük — gyógyítón, áldón, békéltetőn.”

„A rétet parcellázták. Szódagyár foglalja el legnagyobb részét.”

„De a napraforgók, a kukoricások szélén!... Arany barna tányéruk, azt hittük, még két esztendőkorunkban is, hogy azzá varázsol bennünket, amivé válni kívánunk, ha csak hűségesen és hosszan bámulunk reá — — — — — Hányszor éreztem magamat közelében aranybányásznak s a tíz körmömmel összekapart agyagos földet színaranynak, fogszikkáló vékony fadarabkámat hatalmas csákánynak...”

„Most azon a helyen football pálya van.

A napraforgónak nyoma veszett.”

„Az emberek megölik és elpusztítják a természetet is. De lelkünk emlékeit nem vehetik el!”

„Dehogyan is nem! Próbálj csak végig menni szülőfaludon s meg fogod látni, hogy egy perc alatt minden szép emléked hamuként hull ki lelkedből — — — mert mindenki gyanakodva félelemmel s idegenkedve fog rád nézni. Messziről lefogják olvasni rólad, hogy honnét jöttél s pillantásuk sötétsége erősebb lesz a boldog múlt napfényes képeinél.”

„Pedig gyötör a honvágy emlékeim színhelye után, épúgy, mint szüleim sírja után is...”

„S ha mellette fogsz állani, átkozni fogod magadat s nem szüleid szeretetének melegét fogod érezni, hanem saját hitványságodat, mely még a túlvilág is fájdalmat okoz nekik...”

„Ne folytasd pajtás. — — — Ha százszor tudom is, hogy mindenben igazad van, mégsem vagyok képes kiirtani lelkemből ezt az égő, izzó honvágyat a szeretet után — — —”

„Én se, pajtás, én se. Nap nap után, óráról órára mondom magamnak, hogy nincs a föld hátán sehol senki és semmi már, ami után vágyódhatnám; s mégis, a bennem mindig megújuló honvágy gyötrelme húzza, viszi a szívemet Valaki után...”

„Valaki után, aki megfoghatatlan és testetlen szívében megmentett valamit a vén diófa, a krizantémumok, kikiricsek és napraforgók varázslatából, akiben él még az elhalt szülők szeretete.”

„Akinek isteni tudása mindazt a szépséget, amit az emberek elakarnak pusztítani, utolsó percben láthatatlanná teszi és ily módon megőrzi.”

„Látod komám, most, hogy így beszélsz, magam is tudom már; tulajdonképpen nekem is azután a Valaki után van honvágyam, akiben megtalálom az ember-szívek elvesztett szeretetét, — az elpusztított természet szentséges szépségét, — az elmult emlékek tisztító vizét. — — —”

„Mondd meg komám, igaz lelkedre, lehet-e ilyen Valaki a földhátán? Ha meg is született, nem feszítették-e keresztre azok, akik nem tudják túrni a Szentséget, Jóságot és Szépséget? Igen keresztre feszítették, de fel is támadott,“ a lélek birodalmában él. Ott nem lehet elpusztítani...”

„De ha a lélek birodalmában él, akkor, sem a börtön falán innen, — se azon túl nem kell őt keresni, hanem a lelkünk mélyében — — —”

„Ott fog szava megszólalni, ott fog áldása kitöltetni... Gyere keressük őt.”

„Keressük hosszú, hideg, sötét éjszakákon, méghosszabb szörnyűséges szürke, verejtékes napalokon át. S ha kínjaink, keserveink, görcseink és borzalmaink rengetegekben sohase felejtkezünk el keresésünkről — — —”

„Akkor: gyötrelmeink tetőpontjához érve, (mikor úgy fogjuk érezni, hogy a borzalmak megfognak már bennünket s mindennek vége) egyszerre ki fog tárulni előttünk a legnagyobb kapu —”

„S megfogjuk találni Őt, akit égető, keserves honvágyunk nap-nap után keres — — —”

„Kilencszeres arany fény fogja beragyogni s lépése minden zenét és minden csendességet egyszerűre fog ide hozni hozzánk, a legnyomorultabbakhoz.”

„Békéjét nekünk fogja adni!”

„Keressük hát Őt. És szeressük honvágyunk kínját, mert ez vezet Hozzá.”

Türelmetlenség.

Ismertem valakit, aki nagyon hosszú, — talán 15 esztendő s büntetésének utolsó előtti napján szökött meg.

Természetesen hamarosan megfoglák és vizsgálózták őt s elvesztette a feltételes szabadsághoz való jogát.

Lelki megrázkódtatását nem tudta kibírni, aláasta egészségét és életét. Szerencsétlen pusztulását az okozta, hogy nem tudott még csak egyetlen napig türelemmel lenni. Sok elképesztő tragédiánk között egyik legmegrázóbb.

A türelem = túrni tudás. Türelmetlenség = túrni nem tudás. Ő a túrni nem tudás hány faja gyöttri lelkünket testünket! De legnehezebben az Idő folyását tudjuk elviselni. Legtürelmetlenebbek az Idővel szemben vagyunk.

Pedig nincs igazunk. Az Idő a mi leghűségesebb segítőnk. Titkosan elfedett bőség szarujában gyógyvíz, kulcs, varázsital, tükör, mérleg, balzsam, meglepetés, minden képzeletet felülmúló gazdagságban rejtőzködnek, — csak mi, ó balga halandók mindig újra meg újra megfelejtkezünk erről.

Pedig tudhatnánk, — hisz ezerszer tapasztaltuk, — hogy az Idő, mint a mi kifogyhatatlan jószágú barátunk, beheggeszti sebeinket, elfelejteti balsikereinket, enyhíti fájdalmas emlékeinket. Megadja megoldhatatlan kérdésekre a feleletet, — szákcútkából is teremt kivezető utat, — megméri mindennek a helyes mértékét s mintegy tiszta tükörben megmutat bennünket önmagunknak.

Az idő nem tétlen, közömbös valami, hanem folytonos serénységgel javunkért dolgozó munkás. Mindig azon fárad, hogy kiegyenlítsen, helyrehozzon, jobbitson. Ha az idő nem volna: nem múlhatnék el soha semmi rossz sem, mert az idő mossa el a multat. — De ha idő nem volna, nem kezdődhetnék semmi jó sem, mert az idő teremti meg a jövőt.

Ám mivel az idő idő, munkájához időre van szüksége s sokféle áldásos tevékenységét csak bizonyos idő lefolyása alatt tudja elvégezni.

Nehéz napjaink sokféle szenvedésében, a türelmetlenség nagy kínakkal forrasza. De türelmetlenségünkkel sikerrel vehetjük fel a harcot, ha mindig újra meg újra lelkünk elé idézzük az időt, mint Áldást s újra meg újra megmagyarázzuk magunknak, hogy az idő, mint Áldás, azzal tud javunkért sikerrel dolgozni, hogy a jelent multtá teszi s a jövőt jelenné — — Áldásának kitöltését csak megzavarjuk s megakadályozzuk, ha türelmetlenségünkben siettetni akarjuk. — A gyík farkát gonosz ellenség tépte le — — egy áldott kéz újat

növeszt helyébe. Az őszi jeges szele elpusztítja a föld hátáról a virágszönyegeket s a gyümölcsöket. Egy áldott Kéz a lehullott és megsemmisült magvakból mindent újonnan teremt. — Hatalmas csákány porrá zúz remek kristályokat. Egy áldott kéz hűségesen újra felépíti ugyanolyan törvény és forma rend szerint, tévedhetetlen pontossággal. Megtá-pázott emberi lélek emlékező képessége megcsökkenik. Egy áldott kéz segít, hogy a feledékenység megszűnjön s mindig eszünkbe jusson, amire szükségünk van.

Amaz áldott kéz, mely annyifelé működik, az idő keze.

S ha átmenetileg úgy is tűnik fel, hogy ez a kéz mindig csak rosszabbat és nehezebbet hoz részünkre, biztosak lehetünk afelől, hogy ez csak egy ideig van így: addig, amíg az idő mint Áldás, munkáját be nem fejezi s elénkbe nem állítja az Új Jobbat.

Türelmetlenségünk fájdalmi és súlyosan káros következményei ellen ismételtelen ajánlom, hogy az Időt, mint Segítő Áldást képzeljük el, mint a gondviselő Isten szerény szolgáját, kinek jótékony keze éjjel nappal fáradhatatlan szorgossággal dolgozik értünk.

Ha mindig újra meg újra felsoroljuk és magunk elé állítjuk kezének jótékony munkáit, nem leszünk többé türelmetlenek vele szemben.

(folyt. köv.)

Önfeláldozás.

A meleg nyári hónapok alatt Észak-Amerika nyugati felében az erdő és a mezőtüzek nagyon gyakoriak. Egy alkalommal a tűz olyan hamar tört ki, hogy bizonyos majorságokon végigsöpört és ott mindent elpusztított. A tűz elmúltával a szomszédságtól mentőcsapat jött, hátha az elpusztult területen találnak valami életet. Az egyik majorsági udvaron egy kotlóst találtak, amely a tüztől szinte megszenesedett. Szárnyait félig szétterjesztve tartotta. Oly különös volt a helyzete, hogy az egyik ember megérintette, amire halott anyjuk szárnyai alól három kiscsibe épségben szaladt ki.

Elmélet és gyakorlat.

Valaki jóbarátjával Isten munkájának támogatásáról beszélve azt kérdezte, ha az illetőnek száz tehene volna, adna-e abból ötvenet Isten munkájára.

— Természetesen, nagyon szívesen — hangzott a válasz.

— Ha ötven bárányod lenne, hajlandó lennél-e huszonötöt adományozni?

— Nagyon szívesen.

— És ha két galambod lenne, hajlandó lennél-e azok közül egyet adni — hangzott a harmadik kérdés.

— Nem, azt nem tenném — felelte indulatosan a kérdező. — Nincs is jogod, hogy ilyent kérdezz, mert tudod, hogy két galambom van.

Mennyire megváltozik felfogásunk abban a pillanatban, amikor az elméleti jószándékot a gyakorlati jócselekedeteknek kell felváltani. Isten előtt azonban csak az számít, amit tényleg tettünk vagy adtunk és az a lelkiület, amellyel ezt a jótettet véghezvittük.

Adni, megbocsátani, engedni.

Jobb adni, mint venni, de csak annak, aki a felebaráti szeretetre vonatkozó főparancsolatot komolyan veszi. A sziv természetadta állapotában, ha ad, akkor azt önzésből, érdekből teszi. Azért ad, hogy kapjon. Hála legyen Istennek, akadnak jószívű adakozók, akiket Isten szeret, akiknek nemcsak lelkiismereti kötelesség, hanem szívbéli öröm, ha egy adomány vagy áldozat által, legyen az pénz, idő vagy erő, felebarátaik szolgálatára lehetnek. Nem számítanak köszönetre, hálára és megelégszenek a megajándékozott szeméből kisugárzó örömmel, ami saját szívében tükröződik vissza.

Megbocsátani ennél sokkal nehezebb. Sokan azt hiszik, hogy a megbocsátás által egyéniségükről mondanak le. Bármilyen bőkezűek legyünk is, becsületünkkel zsugoriak vagyunk. Oly esetben is, amikor az elhatározás megtörtént és bocsánatunkat az ezt tőlünk kérővel közzöltük is, soká tart, amíg szívében minden keserű utóíz tényleg eltűnik. Sokan sokszor évekig küzdenek, amíg szívük annyira jut, hogy végül megbocsáthatnak. Küzdeitek és nem tudtak erőt találni, hogy a megbékéltető, megbocsátó szót kimondják, ami önmaguknak is nyugtot jelentett volna. Ha azonban kimondatott, akkor olyanná lett, mintha a nap teljes pompájában kelne fel.

Legnehezebb azonban nem a megbocsátás, mert ennek előfeltétele, hogy valaki, aki hibázott, ezt bevallja. Más a helyzet, ha engedékenyek vagyunk. Itt már mindkét félnek igaza lehet, azonban a békesség kedvéért az egyik önként meghátrál, jogáról lemond, ahelyett, hogy azt a maga részére kieroszakolná. A megbocsátás mindig nagyszabású, szinte hősies. Ellenben az engedékenységet általában gyengeségnek, megalázónak tartják. Aki azonban az ilyen lealázást magára veszi, sokkal nagyobb lelki erővel tesz tanuságot, mint az, aki mindenben az utolsó szót kívánja.

Adni, megbocsátani, engedni. Egyik nehezebb a másiknál. Mindegyik csodálatos, ha Isten kegyelme egy emberi szívet képessé tett arra, hogy eszerint cselekedjék.

A labda.

A labda mindenkinek kedves gyermekkori emléke. Néha elmegyünk egy üres telek mellett vagy a parkban és felénk gurul a gyermekek labdája, felvesszük s visszadobjuk nekik. Ilyenkor magunk előtt látjuk a jelenetet, amikor mi is hevíltlen és fáradhatatlanul játszadoztunk, elkéstünk az uzsonnáról, maszatosan és izzadtan értünk haza.

Közben nem kiméltük ruháinkat s cipőinket, akkor még sokkal becselebbnek tartottuk a labdát, mint a cipőt, édes és naiv értékeink voltak akkor még. A labda, ez a mozgó golyó, melyért oly izgalmas volt küzdeni, egészen lefoglalta gyermekkori vágyainkat. Talán a labda az első komolyabb társasjáték. Először ezzel is egyedül játszunk. Gurítjuk s elnézzük, milyen simán szalad. A falnak ütjük s elkapjuk, a padlóra ejtjük s tenyerünkkel visszaverjük. Hihetetlen bravúrra teszünk szert, különösen a leánygyermek, az ilyen türelemjátékban, némelyik százszor is visszaveri a labdát. Később már játszótárs kell a labdához. Dobni, eltalálni, elkapni, — micsoda izgalmas teljesítménynek tűnnek ezek a gyermekkorban!

Legalkalmasabb a játékhoz a gumilabda, mely rugalmas s formáját megtartja. De szükség esetén beérik a gyerekek az összegöngyölt ronggyal is, melyet zsineggel jó erősen összekötöznek. Ilyen labdát használnak azokban a játékokban, ahol el kell találni valamit a labdával. Ma már kevesen ismerik a „métát,“ amit valaha sokat játszottak a serdülő fiúk. Az amerikaiak híres nemzeti játéka, a „baseball“ hasonlít hozzá. A labdát egy doronggal kell elütni, aztán az ütőnek különböző helyekre kell elérni, anélkül, hogy a labdával eltalálnák.

Később a fiúk áttérnek a szelid labdáról a labdajáték vadabb formájára, a labdarúgásra. Ki nem volt gyerekkorában kapus, hátvéd vagy jobbszélső valami alkalmi csapatban. Komoly játék ez már, nagy, kemény bőrlabdával, rengeteg szabállyal és bíróval. A lányok ebben a játékban már nem tartanak velünk. Erőszak és kemény küzdelem van benne, mely a női nem hagyományával és eredendő gyöngédségével nem fér össze. A leány nem tud rúgni. Tulajdonképpen a rúgást mindig durva és bárdolatlan funkciónak érezzük. Ezért sajnálatos, hogy a labdarúgás a fiatalság legizgalmasabb játéka Európában. Amerikában sokkal kevésbé elterjedt.

A vizen is játszanak labdával. Vidám és szabálytalan játékok ezek legtöbbször. A labda épp, hogy csak célt ad a hancúrozásnak és úszkálásnak. Van természetesen a vízi labdajátéknak is egy klasszikus formája: a vízipóló, de az korántsem olyan elterjedt, mint a labdarúgás. Csak elsőrangú és kitartó úszók játszhatják. Újabban divatban vannak a strandokon a hatalmas vizilabdák, melyek úszkálnak a víz színén. Néha olyan nagyok, hogy tréfás igyekezettel a tetejükre másznak az úszók s nagy nevetés közben újra visszapottyannak a vízbe.

Igen sokféle labdajáték van. Talán több, mint kártyajáték. Különböző országokban különböző labdajátékok honosodtak meg. Egyesek szerint Angolország a labda őshazája. Onnan jött a labdarúgás és a tennisz. Mind a két játékban még most is angol műszókat használnak.

Ma már tudjuk és hisszük, hogy a labda is az egészséges testnevelés egyik szerény kelléke.

K. L.

Miképen mi is megbocsátunk...

— Elbeszélés —

(Folytatás.)

Ez kellett a falunak!

Nyomban az utcán termettek az összeesküvők és kaján vigyorgással, hangos, csípős megjegyzésekkel valóságos diadalmármorban úszva figyelték Bartha Ambrus minden mozdulatát.

Beszélhetett ezeknek a pap!...

Mondhatta, hogy térjenek be házaikba, mert istenkísértés örvendezni a más baján s hogy a kilenc kis árva hajlékát hahotázzák most el, egy vergődő ember éjszakákon át felépitett reményeit tapossák össze...

Mindhiába... Nem ért semmit a szép szó.

Megvadultak az emberek az ingyen élvezetből, arcukra kiült a más kárán örülnök lázas vigyorgása s most már csak azért is ott maradtak, hogy megvárják, mikor hull ki helyéből a fal utolsó téglája is.

Bartha két óra alatt pozdorjává tört mindent.

Forgács-szilánkokká váltak az ajtók, ablakfák, az új, drága gyermekbútorok, millió és millió darabban csillámlott a földre hullott üveg és égnek meredten, tető nélkül álltak a megtépázott falak s olyan volt a ház, mint egy kalap nélküli részeg ember, rongyosan, piszkosan, szemébe lógó hajjal...

Aztán elfáradt a rettenetes rohamban.

Keze csüggedten engedte el a baltát és bottól léptekkel hagyta el az árvaház udvarát. Mielőtt átlépett volna az ő portájára, visszafordult... Egy házroncsot látott maga előtt, meg egy üvegcserepekből, fa- és faltörmeléből álló dombot körülötte...

Eldobta a baltát, ökleit felfelé rázta, az égnek, majd a falut fenyegette meg.

— Ez a ház legyen a ti szégyenetek! — ordított ki az utcára. — Álljon itt, így, rommá zúzva s hirdesse örökkön örökké, hogy a ti szátok imádkozza a Miatyánkot, de a lelketek nem fogja fel annak sorait!...

Az utcán elhalt a nevetés.

Szívekig hatolt az átkozó szó...

S képzületben máris látták a félig lerombolt, csonkatetejű házat, amint a denevérek és a baglyok fészke lesz.

Gondolkozni kezdtek.

Minden község megfeszített erővel fut az elsőségért. Építenek, fásítanak, utakat vágnak, szépítenek, ahol csak lehet... S tessék, most itt fog állni ki tudja meddig, csúfságnak ez a lerombolt, bevert ablakú, megtépázott ház... Éppen a falu legszebb utcájában!...

— Megbántottuk a főbírókat is! — mondta valaki halkán. — Lesz még ennek folytatása!

— Csak a főbírókat féled? — felelte rá egy másik gazda. — Arra nem is gondolsz, hogy Istennel szálltunk szembe... hogy őt bántottuk meg?...

A milyen hamar az utcára futottak, olyan hamar el is tűntek a házakban. Üresek maradtak még a kocsmák is és ezen a vasárnapi estén nem csendült föl dal a máskor vig legények ajkán sem...

*

Eljött a nyár.

Kalászbá szökken az élet és sárgáraéretten hullámzott, mint valami háborgó tenger. Fürjek tanyáztak a ringó kalászok között, szellőtől hajtott ökörnnyál úszott a levegőben, s délibáb rezgett csalfa képeket a szemek elé.

Árvafalván csönd volt.

Álomszuszék, lusta ebek heverték a házak kapui előtt s nyelvüket lógatva sanda szemmel lesték az út porában fürdő verebeket. Baromfiak szemeztek az úton s csak imitt-amott tipegett egy-egy ősz, munkából kioregedett, kiégett élet...

Üres volt a falu.

A nap tűző hevétől barnára égett arcú szorgalmas méhek kint dolgoztak a dalos, viruló hártárban s nótaszó mellett arattak. Vig sereg mozgott a végtelen hosszúságú táblákon, megvillantak a fényes kaszák a nap csókjai alatt s színes ruhájú leányok szedték kékébe a levágott rendeket, dalolva a munka mellé boldogan, mámorosan... Ragyogott a nap, csak észak felől sötétlett sejtőn az ég...

Bartha Ambrus a kiskertjében olvasott pipázgatva s amikor István bácsi szótlanul eléje tette a pincéből frissen felhozott hideg bort, kivette a pipát a szájából és ránézett öreg szolgájára.

— Ne tegye le kend azt a bort. Vigye be a szobába... Rögtön itt a vihar...

István bácsi fölnezt az égre, szakértő szemmel vizsgálgatott egy percig, aztán hümmögött mellé.

— Az bizony!... Olyan jég lesz, hogy csak no!...

Bartha Ambrus is hümmögött.

— Jól sejdíti kend... Hej pedig akkor aligha arathatunk holnap!...

Közben elsötétült az ég és heves szélroham futott végig az utcán. A por, mint örült, rohanó menyasszony után a fátyol, kavargott, vágatott vele.

— A falu aligha kap belőle — szólalt meg a szobában István. — De a határt azt megtépázza.

Mindketten az ablakhoz álltak és kémlelődve vizsgálták a vészesen gomolygó felhőket. Az utcán már szekerek robogtak, be a rétről, ki a rétre. Mindenfelé fejvesztett, lázas kapkodás, amely rendes előjele a nagy viharoknak.

Most egy könnyű bricska száguldott el az ablak alatt. Szép sudár, izmosnak látszó fiatal-ember hajtotta a lovakat. Piros arcán meglátszott, hogy alig pár napja hagyta el a várost... A sportruhás fiatalember Ásós Vargha Dániel volt, Ásós Vargha Péter egyetlen fia...

— Nem is tudtam, — szólta hátra Bartha — hogy itthon van a Dani...

— Itthol biz az!... S még hozzá kész orvos... Azért is olyan fene büszke ember Ásós Pétör... Hanem füstöl már a határ!

Ebben a pillanatban hatalmas dörrenés rázta meg a levegőt és utána még több, kisebb, nagyobb, heves villámlások között. Teljesen besötétedett, pedig alig volt három óra. A faluban nem esett, de a határ és a szőlő megmutatta, hogy ott zuhog az ég csatornája.

Egy pár perc múlva lármássá vált a falu. Szaladgáló, jajgató, fejvesztett emberek futkostak ide-oda, minden cél nélkül, ingujjban, némelyiknek a kezében még a kasza is otffelejtkezett.

Végünk van! — hangzott ezeknek az ajkáról. — Oda a határ, a termés, a szőlő!... Oda van minden, de minden!... Jaj nekünk Istenem!... Jaj nekünk!...

Hol volt most a büszke, konok, lázadózó falu?... Hol?... Hol volt most az a falu, amely nemrégén még kajánul vigyorgott egy halálraitölt ember véres vergődésén...

Istenem! De hamar át tudod formálni az embereket!...

Egy asszony a haját tépve rohant föl a templom felé.

— Istenem! — kiáltozta. — Drága jó Istenem!... Kelemenné volt.

Aki nemrégén még úgy nyilatkozott Bartháról, hogy:

— Csak volnánk ott mi, asszonyok!... A szemét kaparnánk ki!...

Vad, embertelen, állatias hangok zúrzavara és jajgató, panaszos sikoltások verték föl az utcát. A két ősz öreg ember megdermedten állt az ablakban.

— Mi történt? — néztek egymásra.

— Én már sejtem, — hajtotta le a fejét István bácsi. — Elvert a jég mindent!... Holnap már mi sem aratunk!...

Bartha elsápadt.

— Lehetetlen — motyogta egészen halkán, aztán hangosan kiáltott Istvánra. — Fogjon be azonnal!

Mikor magára maradt újra azt mondta:

— Lehetetlen!...

De hogy mi lehetetlen, arra talán ő maga sem tudott volna felelni.

— Kend vigyázzon a házra — szólta még vissza a kocsirol, aztán elvágatott, kegyetlenül ostorozva az amúgy is megrémült állatokat.

Még alig ért ki a faluból, máris szívenütötte a látvány.

A fák ágak nélkül, foszlott kérgekkel, a gabona kiverve, belepergetve a sárba, az iszapba, a kukorica rongyosan, mintha valami titáni óriás tépdeste volna meg játékos kedvében, s viaszszárga, iszapos, ömlő, kavargó lé, melynek hátán, mint

egy-egy gyászos koporsó, a jégvihar által kicsé-
pelt, terhüktől megfosztott búzaszálak úsztak.

A gyümölcs mind a földön...

Sárosan, piszkosan...

Fürjek és nyulak serege, döglötten, a jég-
daraboktól agyonverten, iszapba, szennyes, hőm-
pölygő sárlébe fulladtan.

Szerfe-széjjel megrémült emberek, félőrült,
ijedt, torz arcok. Soknak még úgy volt kezében a
kasza, ahogyan a vágást abbahagyta. Riadt nyáj
lett a dacos, öntelt faluból. Lefoszlott róluk min-
den ami emberi, egyiküknek sem jutott eszébe se-
gíteni a másikon s jó napot, jó egészséget kívánni...

Bartha fuldoklott a kocsin.

Ez az ő falujának a határa?... Ez?...

Tegnapelőtt járt erre, amikor megnézte a vá-
gásra váró termést. Akkor még élt és virult errefelé
minden. Vérpiros pipacsok és kéklő búzavirágok
diszítették a sok reményt rejtő búzatáblákat. Forrón
sütött a nap, fönt, a magasban mámorosan énekelt
a pacsirta s az aratók dalával volt tele a határ...
Alig két napja volt ez... S most minden remény
iszapba, piszkos, szennyes áradat kavargó levébe
fúlt... Üres, kirabolt a határ!...

Vadul vágott a lovak közé.

— Úr Isten!... De nagy a te szigorod!..
De fájdalmas a te ostorod csapása!...

*

Jérce-pusztánál, Ásós Vargha Péter birtokánál,
egy csomóba verődtek az odamenekült gazdák,
aratók, napszámosok. Távolságban még viharzott a táj,
ott még csak most kezdett aratni az ördög. Égi
zenével... Villámlással és dörgéssel... Jégszemek
dobpergése közben. A puszták is rettenetesen néz
ki. A tető több helyen beszaggatva, az ablakok
betörve, a fák tépetten, szilánkokká hasadtan, az
arcok sápadtak, halálosan dermedtek...

Állnak egy csomóban, de csak egy nagy kér-
dőjel a szemük.

— Mi történt?...

Az élet birkái, halálra ijedt, kérgeskezű, föld-
szagú emberek...

— Állj meg! — kiáltották Barthának, mikor
annak szekere elrohant előttük. — Ember!... Állj
meg!...

De az nem hallotta.

A saját hangjától, meg az előtte eldübörgő
vihar zúgásától... Az ördög dobpergésétől...

— Isten!... Add vissza a termésedet!... A
búzám, az árpám... A kukoricám, a dohányom...
A szőlőm!...

Már nem is fogta a hajtószárat.

Másra használta az ökleit...

Hol föl az égnek rázta őket, hol előre, amerre
a földje feküdt... A földje, melyen most kezdődött
a pokol-zenés aratás...

Akkor ugrott elő Ásós Dani.

Egy viharvert, öreg napszámos ijedten ra-
gadta meg.

— Hová fiatal úr?

— Megyek Bartha után... Ez az ember a
vesztébe rohan...

Berohant az istállóba és a leghosszabb lábú,
legsoványabb lovat kivette az udvarra... Aztán
egy rugalmas lendülettel a hátán teremt s máris
csillogott a négy patkó.

És megindult a hajsza.

Elől az eget fenyegető Bartha, inogva, állva
a kocsija első ülésén, utána Dani, merész lovag-
lásban, nyakán ülve meg a lovat.

Már a Bartha földjén jártak.

Itt is ugyanaz a pusztulás, mint mindenütt.

Pocsolya, sár, s az abba fúlt élet: búza, zab,
kukorica, dohány, nyulak és madarak... Szomorú,
puszta, és sivár kép...

Nem is olyan messziről dörög az ég s
látszik a hosszú jégfüggöny, mely létrának tetszik,
egyet-földet összekötő fekete létra-függönynek.

Bartha Ambrus pedig még mindig hajt.

A kocsi eléri a jégfüggőnyt s már a kocsi
fáján s a szerszámon kopognak a jégszemek. A
lovak még vadul rohannak, de látszik rajtuk, hogy
a jég pergőtüzét már nem sokáig állják. S amikor
jól alatta vágatnak a futó jégfelhőknek, hirtelen
megtorpannak. Megfarol a könnyű kocsi, a lovak
megfordulnak, s vad ösztöntől hajtva most már
visszafelé rohannak, ki a jégfüggönyből, a pattogó,
nyolcad-fontos, fehér gránát-esőből...

A hirtelen megtorpanás és a még hirtelenebb
fordulat megdöntötte a kocsin álló, Istent fenyegető
óriást. Először bevágódott a hátsó ülésbe, aztán
felkapaszkodni igyekezett, aminek az volt az ered-
ménye, hogy visszabukott az első ülésre. Feje,
amelyről már régen elveszett a kalap, beleütődött
a lábtámasztó sarkába, aztán vértől borítottan hul-
lott az ülés fenekére s teste egyre veszedelmesebb
gyorsasággal csúszott lefelé a kocsiról.

A fiatal Ásós a legkritikusabb pillanatban
találkozott a vele szemközt rohanó lovakkal. Már
a kerék ráfján csúszott Bartha Ambrus lába. Csak
egy perc még és a küllök izzé-porrá törnek a kö-
zékük besodródó egész testet...

Dani is visszafordította vágató lovát, egy
kevés idő alatt behozta a fordulás alatt vesztett
hátrányát s elkapva a lobogó kantárszárat, megál-
lásra kényszerítette a már-már kifáradt paripákat.
Magsimogatta, megveregette a nyakukat, s amikor
az állatok láthatólag megnyugodtak és lecsende-
sedtek, maga mellé ültette Bartha Ambrust az ülésre
s megkezdődött a rohanás, be a faluba...

— Isten — suttogetta az átkot még mindig
Bartha. — Add vissza a földemet... A búzám...
A szőlőm!...

Arca eltorzult még egyszer, keze ökölbe-
szorítottan remegett, aztán teljesen elvesztette ön-
tudatát...

*

Ekkor harangoztak, másodszer, rendkívüli,
könnyes, bűnbánó imára, amelyre még a tanyán-
szorult emberek is bementek a faluba. Nem tár-

gyaltak most, a templom előtt állva, amint szoktak, a harmadik konditásig, csak a földet nézték, s egymás kezét szorongatták. Ezek között a fáradt, megtört fényű tekintetek között vágtatott el a fiatal Ásós a megmentett étellel. S valami nagy csodának kellett történni, mert senki nem gyalázta most már Barthát, hanem egy pillanatra megfeledkezve saját bajukról, fájdalmuokról, részvétellel nézték az életelen testet.

Milyen jó volt látni, hogy van még ember, aki náluknál is többet szenvedett, s akit az Isten haragja még náluknál is szigorúbban sújtott!...

Mire a harmadikat harangozták, Bartha Ambrus már az ágyban volt. Ágya mellett hű szolgálója, István és keresztlányja, Osztós Katica álltak s szív-szorongva lesték Ásós Dániel orvosi működését, aki szépen megmosta Bartha fejsebeit és nagy vigyázva bekötözte.

Ahogy Bartha Ambrus magához tért, a templomban is felzúgott a dicséret.

„Rettenetes az Úrnak búsulása,
Jaj szót ad szánkba reánk jött csapása:
Oda van a mezők ékessége,
A szántóvetőknek reménysége;
Eljött hozzánk a nagy égi háború,
Mely miatt minden szív méltán szomorú...”

Azután a másik ének, amelyet sírva, zokogva, magábaszállva énekelt a falu. Könny csillogott a nemrégén vadul kacagók szemében s testüket görcsösen rázta meg a lelkiükből fölbuggyanó keserűség.

„Mit sirassunk, oh nagy Isten! földjeinket-e?
Csapásverte földjeinkért bűneinket-e?
Ostorodnak sok csapása már szívünkig ért,
De előtted nem mondhatjuk: nem tudjuk: miért?”

Míg a dicséret éneklése tartott, addig csak csendesen volt Bartha. Hanem az utána támadt temetői csendben rettenetes nagyot kiáltott az ágya körül állókra.

— Kik vagytok? — kezdte tépni fejről a friss kötést. — Takarodjatok ki a házamból!...

Üvöltött mérhetetlen fájdalomban és fel akart ugrani. Dani intett Istvánnak és gyengéden, de mégis erős kezekkel kényszerítették őt az ágyban maradni.

Kaszáljatok! — kiáltozott tovább önkívületében Bartha. — Ördögök!... Arassatok!... Csaljátok meg minden reményt!... Kaszáljatok!...

Negyedóráig viaskodott, parancsolgatott a láthatatlan, kaszáló ördögöknek, azután kimerülten hullott vissza fehér párnájára.

Ekkor Ásós Vargha Dániel megcserélte fején a megtépett, átvérzett kötést, betakargatta, megfogta mégegyszer a pulzusát, s Katicára bízva az ápolást, hazatért, hogy másnap reggel ismét meglátogattja majd a beteget...

A következő reggel újra könyörgő istentisztelet volt, amely után Sámsonyi nagytiszteletű úr felszólította a károsult gazdákat, hogy gyűljenek össze a községházán.

— A megpróbáltatás napjait éljük — dörögte le a szószékről — de mi mégis hálát adhatunk

az Istennek, mert a környező falvak tépett házai-val, tört ablakaival hasacüt-tornyú templomával még nálunknál is kétségbeesettebben várják a segítséget... Ma, kora hajnalban, végig kocsiztam a szomszédos községeket, s mondhatom, borzasztó látvány fogadott...

Félkilencor zsúfolásig megtelt a községháza.

A tanácstagok ültek, míg a többi gazda állt a fal mellett. Sápadt volt az arcuk, úgy néztek ki, mintha kriptából kerültek volna elő.

— Ez már a harmadik évem — panaszkodik Kelemen Gyula. — Mindig baj éri a természetem. Pedig milyen szépnek mutatkozott minden!... A búza!... A kukorica... A dohány... Istenem!... Istenem!...

Közben megérkezett a bíró, a jegyző, legvégül Sámsonyi nagytiszteletű úr.

S még mindig hallgatott a község.

A pap is... Néha az ajtóra nézett s ilyenkor súgott valamit a jegyzőnek.

Egyszer csak megnyílt az ajtó.

A moraj elhalt a teremben, a szemek megtört fénye felcsillant egy percre, de a tiltakozás az ajkakra fagyott.

Bartha Ambrus érkezett meg.

Feje bepólyálva, az ütött seb helyén egy pengő nagyságú véres folttal. Arca viaszszárga, megnyult, szemei mélyen bentülők s a szája szélén a fájdalom mély barázdája húzódik végig... Háta meghajlott, jobbkeze görcsösen tartja vastag, kampós botját, amelynek segítségével eláramolygott a községházára, míg szabad kezében fekete posztókalapját szorongatja reszketően.

Micsoda szánalmas látvány!...

Hol van a büszke ember, a sudár jegenyetermetű szittya-magyar? Hol van a dacoló, a faluval is szembeszálló, merész, harcos férfi?... Az önmagára is haragvó remete!... Hol?...

Csak emberroncs van helyette.

Egy megtört, roskatag ember...

Vajjon miért jött?

Keresi talán a szánalmas részvétet, a vele, a fájdalomával érző rokonlelket?... Baráti jobb után vágyik, talán hiányzik házából a szó, a hang, a dal, a kacagás, a biztatás, a bátorítás?

Mit akar?... Miért jött?...

Mindenki ezt kérdezte belépése pillanatában.

Pedig érezte mindenki, hogy ez a napok alatt megőregedett, testben és lélekben megrokkant ember éppen úgy megszenvedte a tegnapi istentélelet mint ők, az ő természetét éppen úgy sárbataposta a határon keresztül vágató ördög-szekér, mint az övékét, s hogy Bartha Ambrusnak éppen úgy kell most, a meglátogatás idejében az emberek közelsége, mint jó maguknak.

Sőt.

Ők megvigasztalhatják egymást, megszorogathatják egymás reszkető kezét, mondhatnak egymásnak bátorítást, biztatást, amitől új életerő ömlik elcsüggedt lelkükbe, de hogyan vigasztalódjon

meg egy száműzött lélek, kihez menjen vigasztalásért egy olyan ember, akinek egy öreg, podvás szolgáján kívül senki jóbarátja nincsen?...

*

Sámsonyi nagytiszteletű úr magamellé ültette Barthát.

Megvárta amíg elhelyezkedik, azután szólásra emelkedett. Beszélt Isten szeretetéről, sujtó kezéről, de a végén bátorította, biztatta a kétségbeesett lelküket.

— Még nincs veszve minden Atyámfiain!... A mi falunk még ép, kedves, talán az egyetlen, ahol nincs földbeverve az üde, zöld pázsit, ahol még dús lombokkal adnak árnyat a fák. A határunkat pedig majdcsak rendbeszedjük s a jövő év pótolja majd azt, ami most elveszett.

Aztán felhívta a gazdák figyelmét az állam által nyújtott rendkívüli segélyre. Aki óhajtja, megkapja az ívet kitöltés végett.

Ekkor állt föl Bartha Ambrus.

Fehér zsebkendőjével megtörülte verejtékező arcát, no meg két hivatlan könnycseppet is kimorzsolt a szeméből.

— Testvéreim — kezdte remegő hangon s viasz arca még sárgábbá vált a félelemtől, meghallgatják-e, vagy lehurrogják. S mikor látta, hogy minden szem őt nézi, nekibátorodva folytatta. — Most, amikor mindnyájunk életét súlyos csapás látogatta meg, nincs idő a személyes gyűlölet tüzének táplálására. Ma csak egy kötelessége van minden embernek: meghallgatni a figyelmeztető szót, s aki csak bír valamivel, teljesítse emberi, magasztos kötelességét és feledve saját kárát, baját, segítsen azon, akinek a szájából csak tegnap hullott ki az utolsó falat is, s aki tegnap óta a jégkár által legsúlyosabban van meglátogatva... Engem is érint a kár!... Csak tiszta búzám több volt az idén, mint száz hold... De csak volt... Hanem a biztosító megtéríti. De ki fizeti meg annak a gazdatársamnak a kárát, akinek csak egy-két hold búzáját verte el a jég, ami neki sokkal súlyosabb veszteség, mint nekem a száz hold, mert a kenyér hullott ki a szájából?... Ezekre a testvérekre gondolok akkor, amikor itt, e helyen, tízezer pengőt ajánlok fel a károsult kisebb gazdák részére és három vagón vetőmagot, azzal a szerény kéréssel, fogadják el tőlem... Ne úgy, hogy én ezért akarok megbocsátást vásárolni!... Ne!... Vessenek meg, gyűlöljenek továbbra is, de most, e nehéz pillanatban, tegyük félre a büszkeséget és a haragot... Szegényebb gazdatársaimnak családjuk van, ártatlan gyermekek, egy egész kis éhes hadsereg. Ezeknek jajját, panaszát szeretném én elhallgattatni szerény ajánlatommal.

Mély csend támadt.

Az is maradt vagy tíz percig... Egymás tekintetét keresték a gazdák, vajjon kinek van kifogása ellene, s vajjon ki meri visszautasítani Bartha Ambrus ajánlatát?...

Bartha is hullámzó kebelével várta ezt. Smivel nem hangzott el tiltakozó szó, Dombi felé fordult.

— Ajánlok továbbá itt, a község tanácsa előtt, életem megmentőjének, Dombi öcsémnek, huszonöt hold földet, birtokom bármelyik részéből kihatva, hogy régi tartozásomat, amelyet eddig sértett hiúságom és emberi elvakultságom leróni nem engedett, most törlesszem... Elfogadja-e Dombi öcsém?...

Dombinak nem volt ideje válaszolni.

Olyan viharos éljénzés támadt a tanácsteremben, hogy még az ablakok is remegtek belé. S ha még haragudott valaki Bartha Ambrusra, ezért az utolsó cselekedetéért megbocsátottak neki...

— Én is ajánlok négyezer pengőt a falu szegényebb károsultjai javára — állt fel Osztós Barna — meg egy vagón vetőmagot...

— Éljen!... Elfogadjuk! — hangzott a teremben.

Rögtön ezután Ásós állott fel. Ő többet adott, mint Osztós...

Nálánál ne legyen gavallérabb senki!...

A többi tekintélyesebb gazdák is mind sorban felajánlottak kisebb-nagyobb összegeket, s így történt meg Árvafalván, hogy harminckétezer pengőt és tizenegy vagón vegyes vetőmagot adakoztak össze azok a gazdák, akiknek pedig szintén súlyos csapás érte a földjét. Adtak jószívvel, követve a nemes példát s azzal a megelégedett érzéssel írták alá a rögtönzött gyűjtőívet, hogy Árvafalván nem maradt egyetlenegy ház sem, ahol ne talált volna pillanatnyi segítséget és támogatást a meglátogatott, termésétől megfosztott gazda...

Mikor a gyűlésről eltávoztak, mindenki lekezelt Bartha Ambrussal, annak a jeléül, hogy megszűnt a harag, a béke szent...

És amikor három nap múlva a földművelésügyi kiküldött megszállt a faluban, hogy összeírja a segítségre szorult gazdák névsorát, bánatos tekintetek helyett mosolygó arcokat talált, bús, panaszos kocszó helyett mindenütt örömet, megelégedést, s még ötezer pengőt fel is ajánlottak a többi falvak károsultjainak megsegítésére.

— Tanácsos úr! — mondta boldogan a jegyző. — Mi örömmel adjuk ezt az összeget... Mert nekünk amennyi kárt okozott a vihar, ugyanannyi hasznot is hozott... Elverte a termésünket, de meghozta a falu békéjét, csöndjét...

A gazdasági tanácsos úgy tett, mintha értette volna ezeket a szavakat, pedig úgy lehet, még ma is töri rajta a fejét: hogy mit vett el Árvafalvától a jégvihar és mit adott helyette...

(Vége.)

V. S.

Felélős szerkesztő és kiadó:

GÖLLNER MÁRIA.

E jótékonyági folyóirat szerkesztősége és kiadóhivatala:

FOGHÁZMISSZIÓ HELYISÉGE,

Budapest, V., Markó-utca 27. földszint 6. szám.